

Reactie van Tine de Moor, assistent-professor Universiteit Utrecht en co-founder van het Open Access e-journal International Journal of the Commons

Wat we zelf doen, doen we beter?

Als wetenschapper interesseert mij eigenlijk maar één ding: een snelle verspreiding van hoogstaande wetenschappelijke onderzoeksresultaten. Zowel van onderzoeksdata of 'raw data', als van de verwerkte, geïnterpreteerde versie of in de vorm van een publicatie; zowel van collega's als van mezelf. Een zo kort mogelijke weg van kennisproducent naar kennisconsument. Snelheid van communicatie en topkwaliteit, daar wordt wetenschap beter van. Wetenschap bedrijft je niet voor het geld, zeker niet als je economisch historica bent. Wanneer commerciële bedrijven pleidooien gaan voeren voor Open Access, gaan bij mij dan ook meteen de voelsprietten rechtstaan.

De laatste jaren zijn de door hen aangeboden abonnementen op wetenschappelijke tijdschriftenbundels zo goed als onbetaalbaar geworden voor universitaire bibliotheken. Dus, denkt men dan: laten we de financiële last dan maar elders leggen. Open Access wordt door velen verstaan als free access en wanneer het op wetenschap aankomt zou het dat ook moeten zijn. De meeste wetenschappelijke resultaten komen tot stand met overheidsgelden, en de resultaten dienen ook ten goede te komen aan de maatschappij. Maar Open Access is binnen de uitgeverijwereld vaak 'open-yes-but access': gratis voor de consument van de kennis maar niet voor de producent. Page charges van drieduizend euro per artikel en meer zijn normaal binnen de Open Access journals. Dit corrumpeert de publicatie van wetenschappelijke gegevens: geen geld, geen publicatie. En dat is geen goede zaak voor de wetenschap.

Naast het feit dat we als belastingbetalers zelf recht zouden moeten hebben op gratis toegang tot wetenschappelijke resultaten, is er ook het sim-

pele gegeven dat zowel snelheid als kwaliteit meer baat hebben bij een voor alle partijen zo goed als gratis model dan bij een betalend model. Laat ons wel wezen: het zijn de wetenschappers zelf die ervoor zorgen dat wetenschappelijke journals naar een hoogstaand niveau getild worden, niet de uitgeverijen. In mijn vakgebied word je niet betaald voor peer reviews van artikelen, en dat moeten we ook zo houden. Uitgeverijen dragen vooral bij tot betere looks van een wetenschappelijk tijdschrift, maar ook dat is tegenwoordig geen onoverkomelijk probleem meer; zo iets kan je makkelijk outsourcen.

We kunnen ons de vraag stellen of intermediairen als commerciële uitgeverijen op het vlak van wetenschappelijke tijdschriften nog wel zo nodig zijn. De huidige fase is er een van transitie, die de wetenschap uiteindelijk ten goede kan komen. Uitgeverijen zijn een beetje de typisten van deze generatie: inmiddels zijn er al tal van gratis tools op de markt die wetenschapper in staat stellen om nagenoeg alles zelf te doen, voor veel minder geld. Een echt Open Access tijdschrift – waarbij noch de producent noch de consument betaalt - oprichten en 'runnen' kost in dit elektronisch tijdperk nog weinig geld. Met tienduizend euro per jaar kom je al een heel eind – meerdere issues per jaar -, terwijl ik voor dat geld amper drie artikelen gepubliceerd krijg in een page charge-journal. Met een eerder bescheiden bijdrage van elke auteur die enkel en alleen de werkelijke kosten dekt en dus vele malen kleiner is dan wat commerciële uitgeverijen vragen, kunnen kosten voor lay-out en promotie – voor zover echte kwaliteit zichzelf



niet promoot- gedekt worden. De open source software voor journal management doet tegenwoordig niet onder qua gebruiksvriendelijkheid voor de meeste commerciële pakketten. Het is tijd voor een nieuwe wind in het wereldje van academisch publiceren. Een die waait in de richting van Total Open Access. Kortom: wat we zelf doen, doen we beter, sneller en vooral goedkoper.

Online comment: D.W. van Bekkum

Wat is de citatie index van uw tijdschrift?
Het overgrote deel van de onderzoekers in mijn gebied (biomedisch onderzoek) vermijdt publiceren in Open Access tijdschriften omdat hun universitaire carrière afhangt van het aantal publicaties vermenigvuldigd met de C.I. Is de universiteit van Utrecht een uitzondering?

Online comment: Tine de Moor

U hebt gelijk, de citatie index is voor onderzoekers vaak al een reden om bepaalde tijdschriften te ontwijken. 'The International Journal of the Commons' heeft nog geen citatie index, gewoon omdat het een aantal jaren duurt om die te krijgen, en het tijdschrift pas in 2007 gestart is. Bovendien is het in de meeste gevallen tegenwoordig niet de citatie index waar naar wordt gekeken maar het aantal artikelen dat is gepubliceerd in peer-reviewed tijdschriften (zowel bij carrièrestappen als voor aanvragen van grote projecten). En dit is zwaar peer-reviewed. Het hangt echter waarschijnlijk ook af van het onderzoeksgebied: in mijn onderzoeksgebied - economische geschiedenis - worden citatie indexes niet gebruikt. Elders wellicht wel, maar dan nog. Maar om een andere manier van meten aan te reiken: na slechts twee jaar hebben we een impact factor van 0,79. Een impact factor van boven de 1,0 is voor een tijdschrift zeer respectabel. Meer artikelen zijn meer dan 2000 maal gedownload. En dat is wat ik als universitair onderzoeker wil. Gelezen worden.